

f
e
b
r
e

1
9
3
0

helix

9

vilafranca del penedès

UNAS LINEAS AUTOBIOGRAFICAS

Hay en mis venas sangre líbica (Me entenece demasiado la dureza. La vida sin árboles. Y el cielo áspero como jaique). Y noto en mí una turbadora raíz de humildad y de soberbia: ¿cristianismo, islamismo?

Hay, en mis perfiles de carácter, tendencia absorbente, románica. Amor por lo claro. Y plástico de la vida. Por lo dogmático. (¿Es esto ser católico, imperialista?)

Hay en mi mentalidad girones de inquietudes—críticas—rubias. Romanticismo. Germanidad. Me atraen las máquinas y creo en la Universidad laica. Mis ideas salen siempre de la cabeza con manto protestante.

Soy un contemplativo. Me repugna la acción. Sin embargo, no puedo vivir sin la acción porque siento, a la par, la indignidad de la inercia vital.

Mi tendencia, mi destino es nihilista. Y atroz. Tiendo hacia el quietismo, la autonegación y la caquexia de cuerpo y de alma. Hacia el éxtasis. Creo que soy un místico.

Pero mi ambiente industrial, mi hogar, mi orgullo—me impiden realizar hasta ahora—¿alguna vez?—mi último postulado psíquico y constitutivo.

Soy alegre y taciturno como dos discos de gramófono dispares. Creo en el deporte pero no lo practico. En el rey de bastos, en la política y el arte heraclidas, pero mis manos son incapaces de sostener otro peso que el de un libro. (Me entusiasmaría ser un buen soldado, en un régimen anárquico).

No soy mujeriego. Amo a una mujer desde siempre y para siempre. Como un fraile sincero amaría un culto privado de Virgen Madre.

Me resbala el mundo cortical. Yo no hago nunca las cosas que hago. Yo no he hecho *La Gaceta Literaria* ni la Exposición del *Libro Catalán*, ni nada. Ni siquiera, casi, mis libros hasta ahora publicados. El que más prefiero es el de «Yo, inspector de alcantarillas», que no ha tenido éxito en España. Ahí me he dejado traslucir en mí yo más aterrador.

Soy ingrato a fuerza de delicadeza, con las gentes. Mi ilusión es ser social. Pero mi querencia, la absoluta soledad. En el fondo, soy un poeta que es Consejero de Fábrica y viste mono azul de operario, y nunca escribirá versos.

E . G I M E N E Z C A B A L L E R O

Abril 1929: retirat del n.º 5 per la censura.

L L U I S M O N T A N Y A

El primer contacte amb «Ulysse» fou motiu per a mi d'una inesperada decepció. Vivament encuriós per un article de Valéry-Larbaud a la N. R. F. parlant d'aquest llibre, vaig procurar-me el text anglès (no traduït encara a cap altra llengua) massa fiut en els meus coneixements d'aquell idioma. La lectura—si lectura se'n pot dir—d'algunes pàgines, amb un enervant i infructuós treball de diccionari, em féu desistir ben aviat del meu intent. L'anglès de Joyce, esmaltat de mots irlandesos, *argot* periodístic i pur *slang* londinenc, barrejat amb vocabularis de l'edat mitja, academismes i àdhuc amb invencions verbals inèdites, resultava per a mi poc menys que intel·ligible. El meu desig de conèixer una obra que sospitava única i d'assimilació indispensable donades les meves preferències literàries, esdevingué encara exacerbat davant aquell fracàs. Això explica que, totjust apareguda la versió francesa, portada a cap per tres traductors, un d'ells anglès, assistits pel propi Joyce (això m'aconso la mica) m'apressés a adquirir-la, malgrat de tractar-se d'un tiratge limitat i caríssim. Calia encara un altre sacrifici. Trobar el temps necessari per llegir amb atenció unes noucentes pàgines in-quarto, atapeïdes i difícils. Uns lleures d'aquest istiu darrer me'l

proporcionaren. Però no he tingut encara, malgrat de la meua decidida voluntat de fer-ho, el necessari per concretar en un assaig, de mesos projectat, la meua opinió sobre aquest llibre immens i incomprensible. (Aquest darrer adjectiu no és degut a cap descuit; és ben bé *incomprensible* el que vull dir). Les notes ràpides que segueixen, dedicades als amics d'*Hèlix*, deuen ésser considerades només com a una petita anticipació provisional, susceptible d'ésser ampliada i, fins i tot, rectificada si convé.

«Ulysse» — això ho sab tothom sense haver-lo llegit — és la història d'un dia en la vida d'un home, M. Bloom, íntimament entrelligada — canyamàs i cordó umbilical — amb la vida d'una ciutat, Dublin. Bloom és un petit agent de publicitat, fill d'un jueu hongarès, d'una sensualitat vulgar, de mentalitat més aviat mediocre, amb una capa exterior de cultura pretenciosa de revista de divulgació científica i de pedanteria de full de calendari. Durant aquest dia únic, Bloom pren un bany, va a un enterrament, acut a la redacció del seu diari, discuteix amb un *sinn-feiner*, esguarda cobejós una modisteta provocativa en la platja,

visita un hospital i un bordell i, avançada la nit, torna a casa seva i es fica al llit al costat de la seva muller, la cantant Marion Tweedy, que ja l'hi esperava. El monòleg interior de Marion, que ocupa més de cinquanta pàgines sense un espai, sense un punt ni una coma, és una de les coses d'un verisme més cru i punyent, d'un realisme més *fantàstic* i desesperat, més tràgicament — miserablement — obscè que mai haguem llegit. Però sobre aquest episodi del llibre haurem de tornar més endavant. En una de les seves visites — a l'hospital de maternitat — Bloom es posa en contacte amb Stephen Dedalus, situat moralment i intel·lectualment als seus antípodes, espiritual — fredament espiritual — i escèptic. La vida de Dublin, amb els seus múltiples detalls inconexes, és reflectida amb una minuciositat atabaladora en les consciències de Leopold Bloom i de Stephen Dedalus, separats i units alternativament, al través de les incidències d'un dia més vast que tota la història d'un poble. I això és el llibre.

Resumir l'argument d'una novel·la ordinària és relativament fàcil. Amb una mica de retenció i de capacitat de síntesi hom hi arriba sense molta dificultat i sense trair gaire el seu autor. Però amb «Ulysse» ja

és tota una altra cosa. De moment no es percep més que una nebulosa d'una opacitat impressionant, un allau verbal irresistible i freneticament perturbador. Però de mica en mica, amb un esforç sostingut de memòria i de voluntat, les figures es van perfilant, sorgeixen vives al nostre davant, enmig de la prodigiosa acumulació de detalls, d'observacions, de monòlegs inacabables. Són matèria viva, bategant, sense desbastar. Evidentment, no es poden aplicar a «Ulysse» els procediments, els sistemes, els principis crítics aplicables als altres llibres. És una cosa excepcional, completament apart. Ni Proust — que al seu costat resulta una lectura divertida — ni el Jarry de «Ubu-Roi» hi tenen res a veure. No havíem llegit mai ni comptem llegir mai més res que se li pugui comparar. Unes paraules podrien concretar el nostre judici: «Ulysse» és el resultat monstruós i, malgrat tot, magnífic, de la impotència artística de tota una època. I aquest judici no té pas, per a nosaltres, un sentit únicament pejoratiu.

Conegut Joyce, el super-realisme literari — el super-realisme amb pretensions de pur i autèntic, no aquell

PRIMERES NOTES SOBRE "ULYSSE"

que alguna vegada havem anomenat *aplicat* — perd bona part del seu interès. Per no dir tot. Mai cap super-realista no podrà depassar Joyce, acumular més dades del subconscient, més revelacions fotogràfiques de l'inconscient desfermat. Havem llegit moltes obres super-realistes: poemes, teatre, novel·les. Cap d'elles no pot comparar-se amb l'episodi del bordell d'«Ulysse». I cal reconèixer, encara, que Joyce ha estat objecte d'un veritable i escandalós saqueig. Veritat és que la seva obra pot resistir imperturbable els pessics epidèmics del plagi.

Rimbaud per una banda i Joyce per l'altra, han esgotat totes les possibilitats literàries del super-realisme. Entre l'un i l'altre ha anat oscil·lant fins arribar al seu actual, i lamentable, estat. Aquest fet — el super-realisme — potser el més important de la nostra època, no té ja — si és que mai l'hi ha tingut — res a veure amb la literatura. Els seus afiliats podran fer *meetings*, incitar al crim o tirar bombes. Però si volen ésser lògics amb ells mateixos no deuen — no poden — intentar l'assoliment de l'emoció poètica per la via literària. I les seves activitats socials entren dintre l'àrea del tractadista polític del criminalista o del psiquiatra, però s'aparten ja, completament, de la del crític literari.

«Ulysse» amb tot el seu desordre caòtic, amb els seus errors delirants, restarà el millor — l'únic — document d'aquest somni irrealitzable d'alguns artistes moderns que, cansats de tècniques a l'abast de tot-hom i d'anàlisis massa fàcils, han volgut fer viure en les seves obres la primera matèria nua i crua — amorfa — amb tot el trasbalsament de la nebulosa original.

L'extraordinari monòleg interior de la muller de Bloom — divuitè i darrer episodi d'«Ulysse» — és una cosa obsessionant que cal haver llegit per a explicar-se. Joyce hi segueix un procediment contrari al de l'anàlisi psicològic correntment usat pels novel·listes. Havent observat que la vida psíquica es manifesta en nosaltres per un doll ininterromput de sensacions i de reflexions cerebrals, aparentment incoherents, barrejades i confuses, que és inútil d'intentar classificar i destriar, vol expressar aquesta fermentació constant del nostre esperit, aquesta ebullició que ni el somni aconsegueix d'interrompre plenament, amb totes les seves il·lacions i les seves incongruències, la seva lògica interior i les

seves falles absurdes. Tot un caràcter de dona, en la seva aclaparadora complexitat, ens és passat pel davant dels ulls — com en una ràpida visió cinematogràfica feta de superposicions, relentits i accelerats — en el somni despert de Marión, colgada al llit al costat del seu marit adormit. Monòleg d'una baixesa, d'una vulgaritat i, sobretot — ens cal insistir sobre aquest punt — d'una obscenitat escatològica, més que rabelessiana, que va més enllà dels límits de tota immoralitat, que ompla d'una invencible repugnància, però que no gosaríem titllar de pornogràfica. És una cosa gairebé diabòlica, de tan pregonament i baixament humana. Simplement — bestialment — humana sense cap besllum de gràcia, sense cap espurna d'esperit. Són pàgines que per uns camins inesperats i despulats de tota poesia, donen una inexplicable esgarriança de sublim.

I és que tot ho és d'inexplicable, de sublim i d'immens en aquest llibre. Llum i tenebres, caos i ordenació. Tot pren unes proporcions gegantines, astronòmiques. Ens sentim portats al davant d'una necessitat còsmica inel·ludible. ¿Un dia,

un home, una ciutat? (Però si és tota la història del món i tota la història dels homes! ¿Qui serà capaç de posar una mica de claror en aquest llibre, d'interpretar-lo rectament, més enllà de les intencions del seu autor, més enllà de les absurdes explicacions criptogràfiques dels seus comentaristes enlluernats i fanàtics, que volen veure-hi una transcripció exacta de l'«Odissea», suggestionats pel títol i per l'aparent coincidència d'alguns passatges? Perquè en aquest llibre hi ha alguna cosa que potser caldran segles per desentranyar.

Aquest monument, en el qual Joyce esmerça cinc anys de la seva vida, que és el resum d'una experiència humana i un credo artístic, no pot ésser simplement un mirallet per a caçar snobs. O aleshores no valdria ja la pena de prendre's res seriós.

Gener 1930

Els fragments publicats en aquestes pàgines són traduïts directament de l'anglès seguint l'edició: Shakespeare and Company. París 1927, per un nostre amic ben conegut en el món intel·lectual. Es curiós que una altra obra de Joyce (*A portrait of the Artist as a Young Man*) hagi estat incorporada a la literatura espanyola amb la esplèndida traducció que en feu Dámaso Alonso, també sota pseudònim. Sense intentar esbrinar les causes de conseqüent actitud davant l'obra de l'irlandès ens plau avui de constatar—i creiem n'és el millor elogi—que aquest primer traducció al català és tan reeixida com la del seu company en pseudònim.

LA GRANDESA DE ROMA

—Un moment si us plau, digué el professor Mac Hugh, aixecant dues apacibles manasses. No ens hem de deixar portar per les paraules, pels sons de les paraules. Nosaltres imaginem Roma, imperial, imperiosa, imperativa.

Dels punys rebregats tacats estirà uns eloquents brassos, tot fent una pausa:

—Que fou la seva civilització? Vasta, ho concedeixo: però vil. Cloaca: clavagueres. Els Jueus en la selva i dalt el cim de la muntanya digueren: *Fa de bon estar-hi, aquí. Fem-hi un altar a Jehovah.* El Romà, com l'Anglès que segueix les seves petjades, no portà en totes les costes en que posà el peu (en la nostra costa no li posà mai) més que la seva obsessió clavegueral. Donà en la seva toga un cop de vista al voltant seu i digué: *Fa de bon estar-hi, aquí. Fem-hi un watercloset.*

—La qual cosa conseqüents feren, Lenehan digué. Els nostres antics avantpassats, com llegim en el primer capítol del llibre de Guinness, com llegim el primer capítol del llibre de Guinness, eren partidaris de l'aigua corrent.

—Ells eren gentilshomes per naturalesa, J. J. O'Molloy murmurà. Però nosaltres tenim també la llei Romana.

—I Ponç Pilats és el seu profeta, respongué el professor Mac Hugh.

(pag. 126)

CAUSES PERDUES

—Nosaltres sempre som lleals a les causes perdudes, digué el professor. El reeixement per nosaltres és la mort de l'intel·ligència i de l'imaginació. Nosaltres mai som lleals al reeixit. Nosaltres el servim. Jo ensenyo el bramulant llenguatge

llatí. Parlo la llengua d'una raça amb una mentalitat que té pel més alt ideal la màxima: el temps és or. Dominació material. *Dominus!* Senyor! On és l'espiritualitat? Senyor Jesús! Senyor Salisbury! Un sofà un en club a ponent. Però el Grec!

KYRIE ELEISON!

Un somriure de llum il·luminà els seus ulls negrecerclats, prolongà els seus amples llavis.

—El Grec! digué altra vegada. *Kyrios!* Mot fulgurant! Les vocals que el Semita i el Saxó no coneixen. *Kyrie!* L'esplendor de l'intel·lecte. Haig de professar el Grec, el llenguatge de l'esperit. *Kyrie eleison!* Els waterfactors i els cloacafactors jamai seran senyors del nostre esperit. Nosaltres som els vassalls de la catòlica cavalleria d'Europa que s'enfonsà a Trafalgar i de l'imperi de l'esperit, no un *imperium*, que anà a fons amb la flota atenesa a Aegospotami. Si, si. Anaren a fons. Pyrrhus, malmenat per un oracle, feu un darrer esforç per a recuperar els destins de Grecia Lleal a una causa perduda.

(pag. 128)

I ERA LA FESTA DE LA PASQUA

Tot passejant-se s'aturà per contemplar un caixista distribuït exactament lletres. Les llegeix primerament al revés. Ho fa rapidament. Això deu exigir una certa pràctica. *mangid i irtaP.* Pobre pare amb el seu llibre hagadah, llegint a l'inrevés amb el seu dit cap a mi Pessach. L'any que ve a Jerusalem. Estimat, oh estimat! Tot aquest llarg tripijoc sobre això ens portà lluny de la terra d'Egipte i a la casa del captiveri *al'leluia. Shema Ysrael Adonai Elohenu.* No, això és l'altre. Després els dotze germans, els fills de Jacob. I després l'anyell i el gat i el gos i el bastó i l'aigua i el degollador i després l'àngel de la mort mata el degollador i mata el bou i el gos mata el gat. Té un aire una mica pocasolta fins que n'arriben a veure el fons. Justícia no significa altre cosa que menjar-se l'un a l'altre. Això és, després de tot, la vida. Com en passa via de la feina. La pràctica perfecciona. Sembla que hi vegi amb els dits.

(pag. 118)

En tó ferial s'adressà a J. J. O'Molloy:

—Taylor acabava d'arribar, suposo que ho sabeu, del llit d'un malalt. Que ell hagués preparat el seu parlament no ho crec perquè no hi havia ni un taquígraf a la sala. La seva cara fosca magra tenia una tofa de barba hirsuta al voltant. Portava una corbata desfeta i tot plegat semblava (encara que no ho fos) un moribond.

La seva mirada giravoltà tot d'una per bé que pleret a pleret de la cara de J. J. O'Molloy a la de Esteve i després s'inclina cap a terra, cercant. El seu coll de tela sense enmidonar aparequé per darrera el seu cap acotat, brut del seu cabell flàcid. Encara mirant, digué:

—Quan el parlament de Fitzgibbon s'hagué acabat John F. Taylor s'aixecà per replicar. En resum, si la memòria no em falla, les seves paraules foren aquestes.

Redressà el cap fermament. Els seus ulls una vegada més es feren atents sobre si mateixos. Un marisc esmaperdut nedava en les grosses lentes d'un cantó a l'altre, buscant una sortida.

Comensà.

—Senyor President, senyores i senyors: Gran era la meua sorpresa a l'escoltar les consideracions adreçades a la joventut d'Irlanda ara fa un moment pel meu docte amic. Em semblava que m'havien transportat en un país molt lluny d'aquest país, en una edat allunyada d'aquesta edat, que em trobava en l'antic Egipte i que escoltava el parlament d'algun gran sacerdot d'aquella terra adreçat al jove Moisés.

Els seus oients tenien llurs cigarretes en equilibri per escoltar, llurs fumerols pujaven en fragils tijes que florien amb el seu parlar. I deixeu les vostres retorsades fumerols. Venen nobles paraules. Pareu esment. Podriau provar-ho?

—I em semblà que sentia la veu d'aquest gran sacerdot egipci aixecar-se en un tó de proporcionada altivesa i de proporcionat orgull. Sentí ses paraules i llur significat em fou revelat.

Em fou revelat que aquestes coses són bones les quals no obstant són corruptes les quals si no fossin sumament

bones o de no ésser que fossin bones no podrien ésser corruptes. Ah, maleït sigui! Això és de sant Agustí.

—¿Per què vosaltres els jueus no accepteu la nostra cultura, la nostra religió i el nostre llenguatge? Vosaltres sou una tribu de rabadàs nòmades; nosaltres som un poble poderós. Vosaltres no teniu ni ciutats ni riqueses: les nostres ciutats són eixams d'humanitat i les nostres galeres, trirrems i quadrirrems, carregades amb tota mena de mercaderies solquen les aigües de tot el món conegut. Vosaltres però totjust si heu sortit de l'estat primitiu: nosaltres tenim una literatura, un sacerdot, una història i una política llargues de dies.

Nil.

Bailet, home, effgie.

Per les vores del Nil les criatures s'agenol'len, bressol de joncs: un home vincladiç eu el combat: pedrabanyut, pedra-barbut, cor de pedra.

—Vosaltres invoqueu idol local i obscur: els nostres temples, majestàtics i misteriosos, són els astatges d'Isis i Osiris, d'Horus i Ammon Ra. En vosaltres servitud, temor i humiliació: en nosaltres trons i les tempestes. Israel és debil i pocs són els seus fills: Egipte és una host i terribles són els seus braços. Vagabonds i jornalers sou anomenats: el món tremola al nostre nom.

Un rot apagat de fam interceptà el seu parlament. Ell aixecà la veu pel seu damunt sense immutar-se:

—Però, senyores i senyors, si el jove Moisés hagués escoltat i acceptat aquesta llei de vida, hagués acotat el seu cap i acotat la seva voluntat i acotat el seu esperit davant d'aquesta arrogant admonició mai ell hauria tret el poble escullit de la seva casa de captiveri ni seguit de dia la columna del núvol. Mai hauria parlat amb l'Etern en mig del llampeguejar dalt el cim de la muntanya de Sinai ni mai n'hauria baixat amb la llum de l'inspiració brillant en sa faç i portant en sos braços les taules de la llei, gravada en el llenguatge del proscrit.

Acabà i els mirà, saborejant silenci.

(pag. 136)

TRAD. M. R.

D ' A R Q U I T E C T U R A

Amb notori retard, sembla que es vulgui—ara—airejar la podrida arquitectura del nostre país. Ja era hora que comencés de preocupar. Si fins ara era privilegi d'uns quans saber que existia Stuttgart, Bruno Taut... el que algunes revistes i magazines l'encin fotografies característiques fa que ens revoltin en el nostre íntim — ens trobem davant una geometria pura—valors reals.

Barcelona, titllada en molts sentits de ciutat moderna, oberta a Europa es troba en el camp arquitectural, molt més endarrerida que Madrid.

Aquí teniu el panorama:

Balustrades, Portes amb ferro-flores, Balcons, Motllures confiter, Columnes amb llençols, Testos, Quadros de primera comunió, Façanes a punt de ganxet.

Tot un munt d'inutilitat.

¿On és, la racionalitat en totes aquestes penjerolles que empastifen els nostres carrers?

Aclofats dintre el pairalisme i el folk-lore, ens anem podrint.

Els nostres horitzons es tanquen en el triomf local.

Tots els falsos valors s'apuntalen entre ells.

La nostra arquitectura està feta de l'embalatge—del paper prescinte — que cobreix la buidor d'idees la manca de comprensió.

Aquest estat, és culpa d'una col·lectivitat retrògrada o bé parteix d'una minoria amb el títol d'arquitecte?

Hi ha una imponent ma-

producció fastigosa de la natura i són impermeables a l'emoció dels cossos simples. No tenen en el seu diccionari: proporció, harmonia, unitat, utilitat...

Dels arquitectes denunciem a tots els que es creuen que fer arquitectura vol dir fer literatura. Als que fan retalls de Vignola. A tots

D i b u i x d e l ' a u t o r

joria (els Srs. Propietaris dintre d'ella) que no s'ha preocupat mai. Malgrat contactes continus. Aniran a sales d'exposicions per pur snobisme i no s'hauran donat compte de les cases del seu carrer.

Els és el mateix la casa de Llotja que la de la Cambra de la Propietat Urbana. Els hi agraden més les obres de l'*original* Gaudí que les del sensat Florensa. En resum: els atreu més una re-

els que — degut a la seva poca preparació—volen fer arquitectura nova i es valen de les Arts Decoratives de 1925 (caducades i germanes del barroquisme). En fi a tots els que degut a la seva imaginació ens han clavats tants de bunyols a tota hora i a tot carrer

Jo voldria arribar a senyalar amb el dit totes aquestes mostres d'impotència: He vist jo moltes vegades — molt bé ho diu Le Corbu-

sier—agafar paper i llapis i començar fent façanes per atabalar al client. I no hi ha res més absurd que deixar anar la mà amb el llapis per fer ninots, I és que abans de dibuixar res, s'ha de resoldre tot el projecte i viure'l, tenint un procés a seguir matemàtic, infal·lible. Hi han dades: situació, orientació... que porten lligades: vent, pluja, llum, humitat... i amb elles s'han de resoldre plantes. Després d'això tot serà conseqüència d'aquest estudi. Amb ell s'agermanen les lleis de l'estètica.

Crec, doncs, que el que manca a la majoria dels edificis és aquest procés que va de les plantes fins al més petit recó. L'arquitectura ha de donar compte de totes les coses que hi posa. Si són inútils, podia estalviar-se-les. Per a la nova arquitectura això és l'abecedari.

La façana ha d'ésser transparent. Que mostri, àdhuc, tota la seva constitució interna. En ella hem de veure les proporcions de l'edifici, la relació de formes per obtenir l'harmonia. Per tant, hem de fer les cases llises—hi veurem els nervis, els murs, les horizontals—i el nostre esperit, net de tota

aquella sensibleria carrin-clona, disfrutarà en la contemplació d'aquestes formes.

Formarem superfícies corbes amb cossos engendrats per cilindres. Per interseccions de superfícies produïrem arestes i aconseguirem uns moviments dels plans que, lluny d'amagar estructures, encara les remarcaran més. Ens haurem valgut de formes pures, abstractes, simples per obtenir l'harmonia de l'home amb la casa. Harmonitzarem la casa amb l'ambient del país, i les horitzontals seran el mitjà de relació amb el mar i les platges, i un mur llis, blanc, mig cilíndric, serà el contacte amb l'ondulació de les muntanyes.

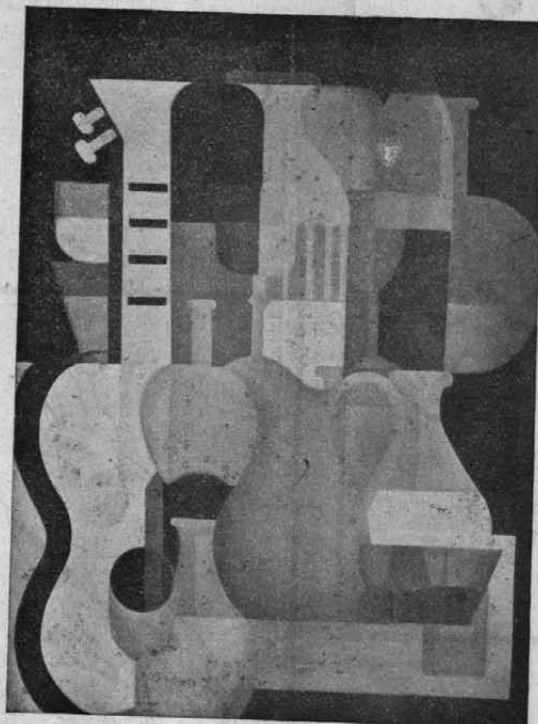
La nova arquitectura arreu acceptada i posada a tret de totes les intel·ligències ha de fer via al nostre país. Molt més acostada al classicisme que a la passada *epidèmia* que res no representa i que tantes senyals ha deixat. Que ho sapiguem els que s'ambadaleixen amb classicismes.

Vull — volem — que en totes les cases sigui l'imperi del sentit de racionalitat. NO CREIEU, PERÒ, QUE MODERNITAT I O-

RIGINALITAT SIGUIN SINONIMS DE RACIONALITAT.

Tant en una com en altra, podem caure en el

—pel fet de couiure-hi—si no fos el seu temperament. Salvador Dalí haurà mostrat el camí al seu amic. Planells, tímid, incapaç de

AMADÉE OZENFANT : Verres et bouteilles (1927)

més esgarriós *barroquisme metàlic*.

JOSEP CLARET

Angel Planells

hauria estat—i així ho hauria cregut fins no fa pas massa temps—un resclosit, un simple imitador de Dalí,

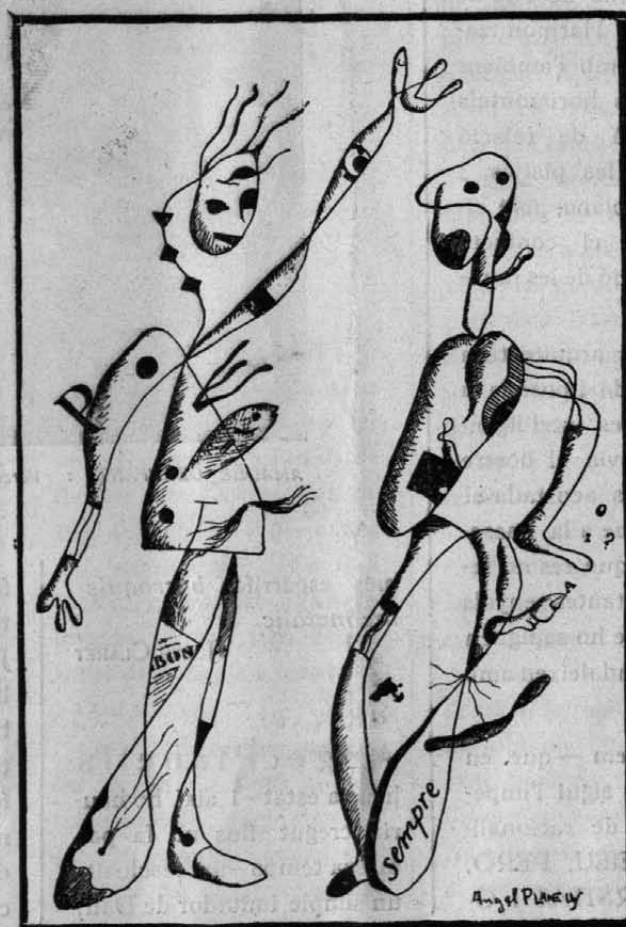
fer mal a ningú és, nialgrat tot, un gran esperit rebel. Ja, de petit, ens explica Sebastià Gasch, els seus dibuixos ex-artístics manifesten un fort interiorisme, el fons d'un torturat. Un turmentat, i per tal un torturador, Angel Planells és un crit contra la burgesia, con-

tra la societat: és el sadisme més intel·lectualitzat, i a fi de comptes hi trobem el gust per la sang, del cruent, innat a l'home. Si el crim és l'acte d'un home que es supera,—com diu el Raskolnikof dostoiewskià—Planells no serà mai d'aquests superhomes; porta un llast de vida aburguesada considerable i unes maneres totes dolces. Però de Raskolnikof tan sols el separa l'heroïsme de donar el salt, l'acció. Així l'esperit subvertit existeix, i és el jo que davant les realitzacions de Dalí descobrí un paral·lel, hi veié el camí per a manifestar-se. Ara, de ple en aquest descobrir-se ell mateix, imposant-se com a sola norma la sinceritat, creiem que s'ha alliberat prou d'aquella influència: aquests dos dibuixos en són prova. En Planells projecta una exposició de les seves pintures més recents, exposició que no dubtem tindrà l'èxit de les seves teles anteriors que passaren a formar part de colleccions belgues i franceses i que han merescut, per exemple, els elogis de *Variétés* la gran revista de Brussel·les.

IMPRENTA CLARET - VILAFRANCA

ANGEL PLANELLS

ANGEL PLANELLS